3 ـ رەتكى ورتالىقتىڭ شىنجياڭ قىزمەتى جۇنىددىكى اڭگىمە ئاجلىسىنىڭ رۇھىن ئۈىرەتىدىغان، دايەكتىلەندىرىدىغان جاڭا داۋىردىكى جۇڭگودىكى سوتسىيالىستىك شىنجياڭ قۇرۇشنا قۇلشىنايلىق

بەس ۋۇلكەن ارەكەت شىنجياڭنىڭ جىلىق شارۋاشلىقىنىڭ دارەجەسىن جوغارىلاتتى

تىانشان ىشكەرىلەي وقۇى

□ انار بۇلت / شىنجياڭ گازەتىنىڭ ئىتلىشى حي حۇۋۇي

رايونىمىز جىلىق باغمىشلىقىنداغى ئداستۇرلۇق ۋۇلكەن رايون، جىلىق باغۇ تارىخى ۋۇزاق، جىلىق مادەنىيەتى مايەگى قالىڭ. جىلىق شارۋاشلىقىن زورايتۇ، كۇشەيتۇ ـــ وزگەشە بايلىق باسمىدىغىن تىاناق ەتۇدىڭ، اۋىل شارۋاشلىقىنىڭ قامداۋ جاغىنداغى قۇرىلمىدىق رەفورماسىن تەرەققىدەتۇدىڭ، ەگىنشى ـ مالشىلاردىڭ كىرىسىن ارتتىرۇدى جەبەۋدىڭ، اۋىل ـ قىستاقتى گۇلدەندىرۇدى ىلگەرىلەتۇدىڭ ماڭزدى تۇتقاسى.

جۇىقتا شەنبەلىغىنىڭ «شىنجياڭنىڭ جىلىق شارۋاشلىقىنىڭ جوغارى ساپالى داموۋىن جەدەلدەتۇ جونىندەگى پىكىردە» (تومەندە قىسقارتىلىپ «پىكىر» دەلىنەدى) مىنالار العا قويىلدى: اسل تۇقمىدى جىلىق ئناسلىنىڭ ساپاسىن جوغارىلاتۇ، ات بايگەسى، بايگە دىستەرى ارقىلى جەتەكتەۋ، باستاماشلىدىق ەتۇ، جىلىق مادەنىيەتىن، ساياحاتىن توعىسپالى دامىتۇ، ەرەكشە، ساپالى جىلىق ونىمدەرى سارا مارىكاسىن اشۇ جانە جىلىق شارۋاشلىقىنا علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۇ ارقىلى دەم بەرۇ سىندى بەس ۋلكەن ارەكەتتى اتقارىپ، رايونىمىز جىلىق شارۋاشلىقىنىڭ جوغارى ساپالى داموۋ جولىن جوبالادى.

شارۋاشلىقتىڭ دارەجەسىن جوغارىلاتۇدا

ساپالى ئناسىل جەتىلدىرۇ شەشۇشى ورىندا تۇرادى

مىناۋ تۇستا، ئۇيىر ـ ئۇيىر ىلە تۇلپارلارى موڭغولكۇرە ساحاراسىندا جۇلدىزداي جۇيتكىپ، كۇش پەن قارقىننىڭ كۇركەمدىگىن كورسەتۇدە. شىنجياڭ ىلە جىلىق شارۋاشلىقىن شوعىرلاندىرۇ قۇرىلىسىنىڭ ارقاسىندا سوڭعى جىلدارى موڭغولكۇرە اۋدانى "تۇلپارداڭ" ساپالى بايلىعىنا ۋزدىكسىز سۇيەنىپ، جىلىق ئناسلىن اسىلداندىرۇدى جەدەلدەتپ، ساپالى جىلىق ئناسلىن جەتىلدىرۇ، ىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋ، جەم ـ ئشوپ ەگۇ، مانەرلەۋ سياقتى شەشۇشى بۇىندار قۇرىلىسىنا قولداۋ كورسەتپ، جىلىق شارۋاشلىقىنىڭ ۇستەمە قۇنىن ارتتىردى.

"ئبىز ىلە جىلقىسىنىڭ ئمىنىس ئتۇرىنىڭ، جۇيرىك ئتۇرىنىڭ، جۇاس ئتۇرىنىڭ (جول ـ جوسىندىق قۇرمەت قاراۋۇلى) ارناۋلى جاڭا ئناسلىن جەتىلدىرۇدى بەلسەنە ىلگەرىلەتپ، 1240 تۇياقتان استام جىلقىسى بار وزەكتى تۇردە ساپالى ئناسىل جەتىلدىرۇ شوعىرىن قالىپتاسترىپ، 'مەملەكەت مەنشىگىندەگى جىلقى فەرماسى + اۋىل ـ قالاشقتاعى جىلقىنى جاساندى جولمەن ۇرىقتاندىرۇ پۇنكتى + ەگىنشى ـ مالشىلار' سىندى جىلقىنىڭ ساپالى ئناسلىن جەتىلدىرۇ ئوندىرىس جۇيەسىن قالىپتاسترىپ، جىلقىنىڭ وندىرىستىك سىپات ورەسىن جاپىداي جوغارىلاتتى"، ـ دەدى موڭغولكۇرە اۋدانى مال شارۋاشلىعىن، مال شىپاگەرلىگىن دامىتۇ ورتالىعىنىڭ مەڭگەرۇشىسى لي حاي تانسترىپ.

"جىلقىنىڭ اسل تۇقمىن جەتىلدىرۇدى ويداعداي يگەرۇ جىلقى ساپاسىن جوغارىلاتۇدىڭ نەگىزى". شىنجياڭ جىلقى كاسىبى قوعامىنىڭ القا باستاعى، شىنجياڭ اۋىل شارۋاشلىق داشۇەسى جىلقى شارۋاشلىعىن زەرتتەۋ ينستيتۇتىنىڭ باستاعى ياۋ شينكۇي تىلشىگە بىلاي دەدى: زەرتتەۋ ناتيجەسى ئتۇرلى فاكتورلاردىڭ مال شارۋاشلىقىنىڭ داموۋىنا ۇلەس سالىسترماسىنىڭ شىندە تۇقىم قۇالاۋ %40تى يەلەيتىندىگىن، ساپالى ئتۇر توبى بايلىعىنىڭ وسى زامانعى جىلقى شارۋاشلىقىنىڭ داموۋى جونىنەن ايرىقشا ماڭىز الاتىندىعىن ايگىلەدى.

سوڭعى جىلدارى رايونىمىز جۇيرىك جىلقى، ئمىنىس جىلقىسى، سويىس جىلقىسى، ساۋىن بيە سياقتى تۇرلىشە قاجەتتەگى، دەربەس ئبىلىم مەنشىك ۇقىعى بار جىلقىنى ارنايى پايدالانۇدىڭ جاڭا ناسىلدەرىن (جۇيەسىن) بەلسەنە جەتىلدىردى، وسى ساپالى ناسىلدەر بۇكىل رايوننىڭ جىلقى شارۋاشلىقىنىڭ تيىىن وزگەرتىپ، دارەجەسىن جوغارىلاتۇنا نەگىز قالادى.

قازىر شىنجياڭنىڭ جىلقى ئوسىرۇ، ئوندىرىس جۇيەسى ۇزدىكسىز اقاۋسىزدانىپ، جىلقىنىڭ قوراداعى سانى، بازارعا شەنبەلىعان سانى جانە بيە ئسۇتى، ەت ونىمدەرى تۇگەلدەي بۇكىل ەلدە الدىڭعى قاتاردان ورىن الدى، ىلە جىلقىسى وتاندىق سپورت جىلقىسىنىڭ ئبىرىنشى مارىكاسىنا اينالدى. قازىرگە دەيىن شىنجياڭ جىلقى كاسىبى قوعامىنىڭ بۇكىل رايون كولەمىندە وريستەتكەن جىلقى ئناسلىن تىزىمگە الۋ مولشەرى 6000 تۇياقتان استى.

وسىلاي بولا تۇرسا دا رايونىمىزدىڭ جىلقى ئناسلىنىڭ ساپاسىن جوغارىلاتۇ، جىلقى ئناسلى بايلىعىن قورعاۋ سياقتى جاقتارىندا ئالى دە كەيبىر ولقىلقتار ورىن تەۋپ وتىر.

«پىكىردە» مىنالار اتاپ كورسەتىلدى: تاڭداۋلى جىلقى ئناسلىنىڭ ساپاسىن جوغارىلاتۇ ارەكەتىن اتقارۇ كەرەك. جىلقى ئناسلى بايلىعىن قورعاۋدى كۇشەيتىپ، اسىل تۇقمىدى جىلقىنى سۇرىپتاۋدى، ئوسىرۇدى جەدەلدەتپ، شىنجياڭنىڭ جىلقىنىڭ تۇقىم قۇالاۋىن اسىلداندىرۇ جوسپارىن اتقارىپ، جىلقى ئۇيىرىن اسىلداندىرۇدى ۇزدىكسىز ىلگەرىلەتپ، شىنجياڭنىڭ اسىل تۇقمىدى جىلقىسىنىڭ "ساپالى جەتىلدىرىلۇىن، ويداعداي ۇيرەتىلۇىن، بازارعا شەنبەلىۇىن" جەبەپ، بۇكىل ەلدەگى ساپالى جىلقى شەنبەراتىن بازا ەتىپ قۇرۇ كەرەك.

"جىلقى ئناسلى بايلىعىن قورعاۋدى، پايدالانۇدى، اشۇدى ويداعداي دىستەپ، جىلقىلاردى تىزىمگە الىپ باسقارۇ ئتۇزىمىن ورناتۇ كاسپ سالاسىنىڭ ۇزدىكسىز داموۋى جونىنەن ايرىقشا كەلەلى ماڭىز الادى"، ـ دەدى ياۋ شينكۇي.

توعىسترا داموۋ اناعۇرلىم ابزال

كاسپ سالاسى جۇيەسىن جەتىلدىردى

3 ـ ايدىڭ 26 ـ كۇنى كورلا شىنجوۋ ات ونەرى كلۇبىنىڭ جابىق جاتتىقتىرۇ الاڭىندا جاتتىقتىرۇشى وقۇشىلارعا جۇيەلى اتقا ئمىنۇ، اتتان ئتۇسۇ ارەكەتىن ئبىر ـ بىرلەپ ۇيرەتتى، وقۇشىلار اتتى سىياۋ، اتتى جەتەكتەۋدەن اتقا مىنۇگە دەيىنگى شەبەرلىكتەردىڭ "ئتىلىن بىرتىندەپ يگەردى".

وسى كلۇبتىڭ جاۋاپتىسى جياڭ چين تانسترىپ بىلاي دەدى: كلۇبتا ات قورا، ات ونەرىنە جاتتىقتىرۇ جابىق الاڭى، بايگە الاڭى سياقتى اۋماقتار بار، جىلقى مادەنىيەتىنە قاتىستى سەزىنۇ، ئوزارا ىقپالداسۇ نسانداري جولعا قويىلدى. بۇدان بىلاي شىنجياڭ دىشىندەگى ساياحات كووپەراتيۋتەرىمەن سەلبەستىك ورناتىپ، بۇكىل ەلدەگى ورتا، باستاۋىش مەكتەپ وقۇشىلارىنا باعىنتاپ، زەرتتەي ئجۇرىپ ۇيرەنۇ ساياحاتى امالياتتىق تاربيە ونىمدەرىن جولعا قويامز.

تاياۋ جىلداردان بەرى وسى زامانعى جىلقى شارۋاشلىعى ورىكەندەپ، جىلقى شارۋاشلىعىمەن تىعىز قاتىستى دەنە تاربيە قيمىلدارى، اتقا ئمىنىپ سەرۋەندەۋ، مادەنيەت ساياحاتى، ارناۋلى جىلقى ونىمدەرىن اشۇ سىندى جاڭا كاسپ كۇيلەرى قارىشتاپ دامپ، كوپتەگەن تۇتىنۇشىلاردىڭ كوڭىلىنەن شقتى.

شىنجياڭ جىلقى شارۋاشلىعى بايلىق قايناري مەن ابزالدىلىعىن تولىق كادەگە جاراتىپ، كاسپ سالالارىن توعىسترا داموۋدى ىلگەرىلەتپ، "جىلقى شارۋاشلىعى +" كاسپ سالاسى ۇلگىسى جۇيەسىن قالىپتاسترۇ جانە ىلگەرىلەتۇ ارقىلى "جىلقىنى" نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن مادەنيەتتى جاپىداي داموۋى.

بىرنەشە كۇننەن بەرى ئۇرىمجى حامو جاڭالىق اشۇ مادەنيەت كاسپ سالاسىن داموۋ شەكتى سەرىكتەستىگىنىڭ قۇرۇشىسى ارزىگۇل عوپۇر شىنجياڭ يەما بايىرعى ەكولوگيا باقشاسىندا تالشق كورگەمونەرى تەرى سزباسى جانە ودان تۇىنداعان ونىمدەر كورمەسىن ورنالاستردى. كورمەگە ول سزعان جىلقى مادەنيەتى تالشق تەرى سزبا سۇرەت تۇىندىلارىن، تالشق تەرى جابدىعى كوركەمونەر بۇيمدارىن قويدى، تاعى تەرى كوركەمونەرىنەن تۇىنداعان ساندىك بۇيمدار، مادەنيەت بۇيمدارى سياقتىلار دا بار.

بيىل 44 جاستاعى ارزىگۇل تالشق كوركەمونەرى تەرى سزباسىن زەرتتەپ اشۇشى، ول زەرتتەپ اشقان جىلقى مادەنيەتى تەرى سزبالارى جانە ودان تۇىنداعان كوركەمونەر تۇىندىلارى شىنجياڭنىڭ مادەنيەت كاسپ سالاسىنىڭ ئبىر تانسقىسىنا اينالدى. "تۇىندىلارىم ارقىلى اناعۇرلىم كوپ ادامنىڭ شىنجياڭعا كەلىپ، شىنجياڭدى ۇناتۇىن ئۇمىت ەتەمىن. مەن تاعى جىلقى مادەنيەتىن نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن اس ـ سۇ، حالىقتىق تۇسەلحانا اشۇدى دا ويلاپ وتىرمىن"، ـ دەدى ول.

ابزال جاراتىلىستىق شارت ـ جاعداي مەن ساياحات كاسىبىنىڭ جەدەل داموۋىنىڭ ارقاسىندا شىنجياڭنىڭ جىلقى مادەنيەتى كاسپ سالاسى قارىشتاپ داموۋ بەتالىسىن كورسەتپ، جەر ـ جەردىڭ ئداستۇرلى ۇلتتىق ات ونەرى قيمىلدارىن جانە ات ونەرى دەنە تاربيە جارىستارىن، اتقا ئمنىپ ساياحاتتاۋدى نەگىزگى تاقىرىپ ەتكەن مەرەكەلىك قيمىلدار ئجيى ورىستەتىلىپ، اس ـ سۇ، حالىقتىق تۇسەلحانا سياقتى كاسپ سالالارىنىڭ داموۋىن پارمەندى جەبەدى.

ياۋ شينكۇي مىنانى ئبىلدىردى: وراي مەن باسمىدىققا سالىسترا ايتساق، رايونىمىز جىلقى ئناسلىن جەتىلدىرۇ مەن ات ونەرى قيمىلى، دەنە تاربيە، دەنە شىنقتىرۇ، ۇلت مادەنيەتى، سەيىل ـ سەرۋەن ساياحاتى سياقتى بۇىنداردىڭ ئونىمدى ۇشتاسۇىن كۇشەيتە ئتۇسۇى كەرەك.

وسعان مەڭزەس، «پىكىردە» مىنالار العا قويىلدى: ات بايگەسى، بايگە دىستەرى ارقىلى جەتەكتەۋ، باستاماشلىدىق ەتۇ ارەكەتىن اتقارىپ، ئداستۇرلى ات ونەرى جارىستارىندا جاڭالىق اشىپ، وسى زامانعى ات بايگە جۇيەسىن قالىپتاسترىپ، ات بايگە قيمىلىن جالپىلاسترۇعا نزدەنىس جاساۋ؛ جىلقى مادەنيەتىن، ساياحاتىن توعىسپالى داموۋ ارەكەتىن اتقارىپ، جىلقى مادەنيەتى، ساياحات نسانداري ورنالاسترىپ، قۇرىپ، جىلقى مادەنيەتىنە بايلانىستى ساياحاتپەن قامداۋدى بايىتپ، جىلقى مادەنيەتى ونىمدەرىندە جاڭالىق اشىپ، جىلقى مادەنيەتى، ساياحاتى مارىكاسىن قالىپتاسترۇ كەرەك.

سونىمەن قاتار «پىكىردە» ەرەكشە، ساپالى جىلقى ونىمدەرى مارىكاسىن جاراتۇ ارەكەتىن اتقارىپ، جىلقى ونىمدەرىن جىنىتكەتەي مانەرلەۋدى دامىتىپ، جىلقى ونىمدەرىنىڭ مارىكالانعان بازار تيجاراتىن كۇشەيتىپ، شىنجياڭنىڭ ەرەكشە، ساپالى جىلقى ونىمدەرى مارىكاسىن جانە مەملەكەتكە تانىمال مارىكاسىن قالىپتاسترۇ كەرەكتىگى العا قويىلدى.

"جىلقى شارۋاشلىعى قامتىمى كەڭ، كاسپ اتتاعان كاسپ سالاسى سانالادى. «پىكىردە» العا قويىلعان بەس ۇلكەن ارەكەت رايونىمىزدىڭ جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ كاسپ سالالانۇ، جۇيەلىلەنۇ، ولشەمدەنۇ، بازارلانۇ دەڭگەيىن اناعۇرلىم جوغارىلاتپ، 1 ـ، 2 ـ، 3 ـ كاسپ سالالارىنىڭ توعىسپالى داموۋىن جەبەپ، جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ داموۋىنداعى جاڭا ەكونوميكالىق ارتۇ ئتۇينىن جەتىلدىرىپ، ساپا، ونىمدىلىك باسەكە قۇاتىن ارتتىرادى"، ـ دەدى ياۋ شينكۇي.

علىم ـ تەحنيكانى تىرەك ەتپ

وزەكتى باسەكەلىك قۇاتتى كۇشەيتتى

بيىل ىلە اردس ازىق ـ تۇلىك شەكتى سەرىكتەستىگى زەرتتەپ اشقان اشتىلعان بيە ئسۇتىنىڭ ساتىلم مولشەرى زور مولشەردە ارتىپ، ئونىم مەملەكەتتىڭ جەر ـ جەرىنە ساتىلدى.

"قىمىزدىڭ ئدامى تاماشا، قورەكتىك قۇنى جوعارى، الايدا ساقتاۋ ۇاقىتىنىڭ قىسقا بولۇى سالدارىنان بۇرىندارى ساتىلۇ اۋماعى تەك كاسپورىن ماڭىنداعى وڭىرلەرمەن عانا شەكتەلىپ قالعان ەدى. سەرىكتەستىك پەن جۇڭگو علىم اكادەمياسى سەلبەسپ زەرتتەپ اشقان اشتىلعان بيە ئسۇتىن زەرتتەپ اشۇ تەحنيكاسى وسى قىين ماسەلەنى شەشپ، شىنجياڭنىڭ اشتىلعان بيە ئسۇتىنىڭ اناعۇرلىم السقا جەتكىزىلۇىنە مۇمكىندىك جاسادى"، ـ دەدى وسى سەرىكتەستىكتىڭ جاۋاپتىسى تۇردىبەك مۇراتبەك، ـ بيىل وسى سەرىكتەستىك تاعى دا ۇستەمە قۇنى مۇنان دا جوعارى توڭازىتپ كەپتىرىلگەن بيە ئسۇتى تالقانى تەحنيكاسىن زەرتتەپ اشپ، زەرتتەپ اشۇ ئساتتى بولعاننان كەيىن وسى ئونىمنىڭ ۇستەمە قۇنى ادەتتەگى بيە سۇتىمەن سالىستىرعاندا 30 ەسەدەي جوعارىلادى.

ۇزاق جىلدىق قۇلشىنۇ ارقىلى رايونىمىزدىڭ علمي زەرتتەۋ قىزمەتكەرلەرى جىلقى سۇيەگى ۇنتاعى، جىلقى مايى بەزەنۇ بۇيمدارى، جىلقى ەتىن مانەرلەۋ ونىمدەرىنىڭ شەشۇشى تەحنولوگياسىن ۇزدىكسىز اشتى. جىلقى ونىمدەرىنىڭ قامداۋ مولشەرى مەن ساپاسى ورنىقتى قادامدا جوعارىلاپ، بيە ئسۇتى، جىلقى مايى تەرىنى قورعاۋ ونىمدەرى سياقتى ونىمدەردىڭ بازاردىعى ۇلەسى ۇزدىكسىز كەڭەيدى.

كەزەكتە شىنجياڭنىڭ جوعارى علىم ـ تەحنيكالىق، ۇستەمە قۇنى جوعارى جىلقى ونىمدەرىن اشۇى جەدەل دامپ، ئشتى بيە نەسەبىمەن بىرلەستىرىلگەن انالىق گورمون ئوندىرىسىنىڭ الەمدىك ۇلەسى %20تەن جوعارى بولپ، جىلقى مايىن اشۇ بەلسەندى داموۋعا قول جەتكىزدى.

جىلقى مايى كاسپ سالاسىمەن ىشكەرىلەي اينالسقاننا 10 جىلعا جۇىق ۇاقىت بولعان قورعاس اۋدانى جۇنچى حوش ئيستى زاتتار شەكتى سەرىكتەستىگى جىلقى مايى مەن جەرگىلىكتى ورىننىڭ لاۋاندا ەفير مايى ارالاستىرىلعان ئونىمدى سىپاتقا يە تەرىنى قورعاۋ بۇيمدارىن وندىرە باستادى.

"بەزەنۇ بۇيمدارىنىڭ وزەگى ـــ رەتسەپ، قازىر بىزدە كەمەلدى وڭدەۋ تەحنولوگياسى بار، كەزەكتە سەرىكتەستىكتىڭ جىلدىق ئونىم مولشەرى 2 تونىنا اينالاسندا بولپ، وندىرگەن تەرىنى قورعاۋ بەزەنۇ بۇيمدارىنىڭ جەگە ئتۇرىنىڭ ئوزى 10 تۇرگە جەتتى. بۇدان كەيىن سەرىكتەستىك زەرتتەپ اشۇ تەبىنىن ۇزدىكسىز كۇشەيتپ، كاسپ سالاسىنىڭ ارتقان قۇن كەڭىستىگىن ونان ارى اشادى"، ـ دەدى وسى سەرىكتەستىكتىڭ وندىرىسكە جاۋاپتىسى ياڭ جميڭ تانسترىپ.

«پىكىردە» مىنالار باسا دارىپتەلدى: جىلقى شارۋاشلىعىنا علىم ـ تەحنيكالىق جاڭالىق اشۇ ارقىلى دەم بەرۇ ارەكەتىن اتقارۇ كەرەك. بۇلار جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ علىم ـ تەحنيكالىق تىرەك جۇيەسىن ورناتۇ، جىلقى شارۋاشلىعى دارىندىلارىن باۋلۇ جۇيەسىن قۇرۇدى كۇشەيتۇ، جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ قوعامدىق قىزمەت وتەۋ جۇيەسىن كەمەلدەندىرۇ، جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ تەحنيكالىق ولشەم جۇيەسىن اقاۋسىزداندىرۇ، ت.ب لاردى قامتيدى.

ياۋ شينكۇي بىلاي دەدى: وسىلاردىڭ بارلىعى كاسپ سالاسى تىزبەگىنىڭ اناعۇرلىم كەمەلدەنۇى مەن كەڭەيۇىن بەلگىلى مولشەردە جەبەپ، رايونىمىزدىڭ جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ وزەكتى باسەكەلىك قۇاتىن جوعارىلاتۇعا دەم بەرپ، مال شارۋاشلىعىنىڭ وسزامانداناۋىن ىلگەرىلەتپ، جىلقى شارۋاشلىعىنىڭ جوعارى ساپالى داموۋىن جۇزەگە اسرادى.

كاسپ سالاسىن داموۋ ساياساتىنىڭ پارمەندى قولداۋىنان ايرىلا المايدى. «پىكىردە» مىنالار ورتاعا قويىلدى: ۇكىمەت قازىنا ـ سالىق، فينانس، پايدالانىلاتىن جەر سىندى كوپ جاقتى ساياساتتىق قولداۋلارمەن قامداۋى كەرەك. جىلقى شارۋاشلىعىن داموۋ ارناۋلى قارجىسىن قۇرىپ، كاسپ سالاسىن داموۋ قورىن ورنالاستىرىپ، كوپ نەگىزدى كاسپ سالاسىندىق قارجى قۇراۋ ارنالارىن ورناتىپ، ئتۇيىندى جىلقى شارۋاشلىعى نسانداريىنا قاراتا قولداۋ جانە قوسىمشا قاراجات سياقتىلارمەن قامداۋ كەرەك.

(باسى 1 ـ بەتتە)

ئماجلىس مىنالاردى باسا دارىپتەدى: "ئتورت ەڭ قاتاڭ" بولۇدى ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگىن قامتاماسىز ەتۇدىڭ تۇتاس باريسىنا سىڭىرۇگە تاباندى بولپ، حاۋىپ ـ قاتەرەدەن، كومەسكى كىناراتتاردان قاتاڭ ساقتانىپ، ناقتى، كادەگە جارايتىن قاتاڭ شارالاردى الپ شىعىپ، وڭىرلىك، جۇيەلىك حاۋىپ ـ قاتەرلەردەن كۇش سالا ساقتانۇ كەرەك. مەكتەپتەردىڭ ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگى جانە ساياحات ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگى سياقتى سالالاردى ئتۇيىندى تەكسەرىپ، مەكتەپتەردىڭ ازىق ـ تۇلىگىنىڭ مۇلدە حاۋىپسىز بولۇىنا جانە ساياحاتتىڭ قاۋىرت كەزىندە ازىق ـ تۇلىكتىڭ حاۋىپسىز بولۇىنا شنايى كەپىلدىك ەتۇ كەرەك. ىندەت قورعانىس شەبىن قاتاڭ ساقتاپ، مەملەكەت پەن اۋتونوميالى رايوننىڭ سۇىق تىزبەكتى ازىق ـ تۇلىكتەردى باسقارۇ ـ مەڭگەرۇ قىزمەتىنە قاتىستى ئتۇرلى تالاپتارىن قاتاڭ تياناقتاندىرىپ، ىندەتتەن ساقتانۇ ـ تىزگىندەۋدى ۇدايلاندىرۇ جانە توتەنشە جاعدايعا توتەپ بەرۇ جانە ئبىر جاقتى ەتۇ قابىلەتىن جوعارىلاتۇ كەرەك. ئوندىرۇ، مانەرلەۋدەن تارتىپ اينالىم، تۇتىنۇعا دەيىنگى تۇتاس باريستاعى ەڭ قاتاڭ باقىلاۋ ـ باسقارۇ ئتۇزىمىن اقاۋسىزداندىرىپ، "قوس حاۋىپسىزدىك، قوس قۇرۇداڭ" ۇلگى كورسەتۇ، جەتەكشىلىك ەتۇ رولىن ويداعداي ساۋلەلەندىرۇ كەرەك. زاڭعا قايشى قىلمىستارىدى قاتاڭ جازالاپ، ازىق ـ تۇلىك حاۋىپسىزدىگى قىلمىستارىنا مۇلدە جول بەرمەۋگە تاباندى بولپ، "تىيم سالىنعان اۋىل شارۋاشلىق دارىلەرىن سەتەۋدى جونگە سالۇ، اۋىل شارۋاشلىق دارىلەرى، حايۋانات دارىلەرى قالدىقتارىنىڭ ولشەمىنەن اشۇىن تىزگىندەۋ، اۋىل شارۋاشلىق ونىمدەرىنىڭ ئارى ناۋلى پايدالانىپ تاڭداعان قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمىنىڭ قىزمەت وتەۋ اقسىنىڭ ورنىنا دولايلاسترادى. تاڭداعان قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمى قىزمەت وتەۋ قاعازىن تاپسىرپ العانىن راستاعاننان كەيىن، كاسپورىنمەن قىزمەت وتەۋ توقتامىنا قول قويىپ، توقتامداعى قىزمەت وتەۋ مازمۇنىن ياقتاعان سوڭ قىزمەت وتەۋ قاعازى ئتۇرىن ئوتىنىش ەتپ، ئوتىنىش ەتكەن ماتەريالدارى تەكسەرۇدەن وتكەن سوڭ، ەڭ سوڭىندا قىزمەت وتەۋ قاعازىن ناق اقشاعا اۋىستىرىپ الادى.

وسى رەت قىزمەت وتەۋ قاعازىن ئوتىنىش ەتپ الاتىن كاسپورىندار ـ دىڭ كولەمى اۋتونوميالى رايون مويىنداعان، كۇشكە يە ۇاقىت ىشىندەگى "ارنايىلانعان، كەمەلدەندىرىلگەن، ەرەكشەلەندىرىلگەن، جاڭاشالاندىرىلعان" ورتا، شاعىن كاسپورىندار مەن باسقا دا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندار. مۇنىڭ ىشىندە باسقا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندار مىناداي 5 شارتتى ازىرلەۋدى قاجەت: كاسپ سالاسى ساياساتىنا ۇيلەسۇى؛ 2021 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇننەن بۇرىن شينجياڭ ىشىندە ونەركاسپ ـ ساۋدا بويىنشا تىركەلىپ، تىزىمگە الدىرۇى؛ دەربەس زاڭدىق تۇلعا تولىمدىلىعى بولۇى؛ تيجارات قيمىلى باريسىندا ەلەۋلى زاڭعا قايشىلىق جاساۋ ەستەلگى بولماۋى، "سەنمدى جۇڭگو" سايتىنىڭ زاڭعا قايشى، بەلگىلەمەگە قايشى ەرەكتەرى بولماعاندىعى جوننىندەگى تەكسەرۇ ەستەلگىن ازىرلەۋى؛ "بۇكىل ەلدە ئبىر تۇلعالانعان ينتەرنەت جەلىسىندەگى ۇكىمەتتىك قىزمەت وتەۋ تۇعىرىندىعى جۇمىس جۇرگىزۇدى قاداعالاۋعا تىرەك بولپ قىزمەت وتەۋ قوسالقى تۇعىرىندا" تىركەلۇى ئارى تالاپ بويىنشا اي ساين دەر كەزىندە جۇمىس ئارى ونان پايدالانىپ تاڭداعان قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمىنىڭ قىزمەت وتەۋ اقسىنىڭ ورنىنا دولايلاسترادى. تاڭداعان قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمى قىزمەت وتەۋ قاعازىن تاپسىرپ العانىن راستاعاننان كەيىن، كاسپورىنمەن قىزمەت وتەۋ توقتامىنا قول قويىپ، توقتامداعى قىزمەت وتەۋ مازمۇنىن ياقتاعان سوڭ قىزمەت وتەۋ قاعازى ئتۇرىن ئوتىنىش ەتپ، ئوتىنىش ەتكەن ماتەريالدارى تەكسەرۇدەن وتكەن سوڭ، ەڭ سوڭىندا قىزمەت وتەۋ قاعازىن ناق اقشاعا اۋىستىرىپ الادى.

وسى رەت قىزمەت وتەۋ قاعازىن ئوتىنىش ەتپ الاتىن كاسپورىندار ـ دىڭ كولەمى اۋتونوميالى رايون مويىنداعان، كۇشكە يە ۇاقىت ىشىندەگى "ارنايىلانعان، كەمەلدەندىرىلگەن، ەرەكشەلەندىرىلگەن، جاڭاشالاندىرىلعان" ورتا، شاعىن كاسپورىندار مەن باسقا دا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندار. مۇنىڭ ىشىندە باسقا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندار مىناداي 5 شارتتى ازىرلەۋدى قاجەت: كاسپ سالاسى ساياساتىنا ۇيلەسۇى؛ 2021 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇننەن بۇرىن شينجياڭ ىشىندە ونەركاسپ ـ ساۋدا بويىنشا تىركەلىپ، تىزىمگە الدىرۇى؛ دەربەس زاڭدىق تۇلعا تولىمدىلىعى بولۇى؛ تيجارات قيمىلى باريسىندا ەلەۋلى زاڭعا قايشىلىق جاساۋ ەستەلگى بولماۋى، "سەنمدى جۇڭگو" سايتىنىڭ زاڭعا قايشى، بەلگىلەمەگە قايشى ارەكەتەرى بولماعاندىعى جوننىندەگى تەكسەرۇ ەستەلگىن ازىرلەۋى؛ "بۇكىل ەلدە ئبىر تۇلعالانعان ينتەرنەت جەلىسىندەگى ۇكىمەتتىك قىزمەت وتەۋ تۇعىرىندىعى جۇمىس جۇرگىزۇدى قاداعالاۋعا تىرەك بولپ قىزمەت وتەۋ قوسالقى تۇعىرىندا" تىركەلۇى ئارى تالاپ بويىنشا اي ساين دەر كەزىندە جۇمىس جۇرگىزۇدى قاداعالاۋ ساندى مالىمەتىن جولداپ تۇرۇى كەرەك.

قىزمەت وتەۋ قاعازىن ئوتىنىش ەتپ الۇدا ئوتىنىش ەتۇ ۇاقىتى بويىنشا ، الدىمەن كەلگەندەر الدىمەن الۇ، الپ بولعان سوڭ ياقتاۋ پرينسيپى قولدانىلادى، ئوتىنىش ەتپ الۇ سوماسى قىزمەت وتەۋ توقتامى سوماسىنىڭ %50ىنە بارابار. 2022 ـ جىلى 1 ـ ايدىڭ 1 ـ كۇنىنەن كەيىن قول قويىلعان قىزمەت وتەۋ توقتامىن دا وسى قىزمەت وتەۋ قاعازىن ئوتىنىش ەتپ الۇعا قاتىستىرۇعا بولادى، قىزمەت وتەۋ توقتامىنىڭ مازمۇنى 2022 ـ جىلى 6 ـ ايدىڭ 15 ـ كۇننەن بۇرىن ياقتالۇى كەرەك. بۇل رەتكى قىزمەت وتەۋ قاعازى ەڭ الدىمەن وڭتۇستىك شىنجياڭنىڭ 4 ايماق ـ وبلىستىق ىشىندەگى ترەكەلىپ، تىزىمگە الدرعان ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندارعا قولداۋ كورسەتەدى.

ۇعىسۇعا قاراعاندا، ئاربىر ئوتىنىش ەتۇ وبيەكتىسىنىڭ تەك ئبىر رەت عانا قىزمەت وتەۋ قاعازىن ئوتىنىش ەتپ الۇدا بولادى، اۋتونوميالى رايون مويىنداعان، كۇشكە يە ۇاقىت ىشىندەگى "ارنايىلانعان، كەمەلدەندىرىلگەن، ەرەكشەلەندىرىلگەن، جاڭاشالاندىرىلعان" ورتا، شاعىن كاسپورىندار مەن ونىمدەرىنىڭ ىشىندە ۇساق كاسپورىندار مىناداي 50 مىڭ يۇاننان اسپايدى؛ باسقا ورتا، شاعىن، ۇساق كاسپورىندارداڭ جىلىنا پايدالاناتىن سوماسى 20 مىڭ يۇاننان اسپايدى. تاڭداعان قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمى توقتامداعى قىزمەت وتەۋ ياقتاعاننان كەيىن بولىنگەن قاراجاتتى اۋىستىرىپ الادى، ئاربىر قىزمەت وتەۋ قۇرىلىمى كوپتەگەن كاسپورىنعا قىزمەت وتەي الادى، ئوتىنىش ەتپ اۋىستىرىپ العان قىزمەت وتەۋ قاعازى جالپى سوماسىنىڭ جوعارعى شەگى 200 مىڭ يۇاننان اسپايدى.